

відносин малих і середніх держав не є яскраво вираженим, і обидві площини є достатньо автономними одна від одної. Причому процеси транснаціоналізації охоплюють, практично, лише другу сферу.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Відносини з країнами Західної Європи, Північної Європи та Балтії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3fart_id=223269081&cat_id=223259211. 2. Дні України в Нідерландах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/netherlands/ua/17252.htm>. 3. Конвенція між Україною і Королівством Нідерландів про уникнення подвійного оподаткування та попере дження податкових ухилень стосовно податків на доходи і майно. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=528_654. 4. Кривонос Р. А. Стан і перспективи співпраці України з країнами Бенілюксу // Україна в Європі: контекст міжнародних відносин: колективна монографія / За ред. А. І. Кудряченка. – К.: Фенікс, 2011. – С. 419 – 439. 5. Міжнародні договори України з Нідерландами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/netherlands/ua/17249.htm>. 6. Перелік чинних міжнародних угод між Україною та Королівством Нідерландів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrexport.gov.ua/ukr/ugodi_z_ukrain/net/2118.htm. 7. Сербіна Н. Ф., Кривонос Р. А. Малі країни Європи: навчальні матеріали з курсу «Країнознавство Європи та Північної Америки». – К.: ІМВ, 2007. – 75 с. 8. Україна – Нідерланди. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svit.ukrinform.ua/Niderlands/niderlands.php?menu=attitudes>. 9. Україна – Нідерланди. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/netherlands/ua/17723.htm>. 10. Українсько – нідерландське економічне співробітництво. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/netherlands/ua/17267.htm>. 11. Українсько – нідерландське співробітництво у сфері культури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/netherlands/ua/17264.htm>. 12. Hoffmann S. Obstinate or Obsolete? The Fate of the Nation – State and the Case of Western Europe / Stanley Hoffmann // Daedalus. – 1966. – No 95. – P. 862 – 915.

УДК 327 (477 + 437.6)

Мудрієвська І. І.

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО – СЛОВАЦЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Проаналізовано напрями та сучасний стан розвитку співробітництва України із Словацькою Республікою в контексті євроінтеграційної стратегії, розглянуто основні проблеми двосторонньої співпраці та визначено перспективи подальшої міждержавної взаємодії у різних сферах.

Ключові слова: *двостороннє співробітництво, євроінтеграція, енергетична безпека, візове питання, національна меншина.*

Проанализированы направления и современное состояние сотрудничества Украины со Словацкой Республикой в контексте евроинтеграционной стратегии, рассмотрены основные проблемы

двустороннього співробітництва і визначені перспективи подальшого міждержавного взаємодія в різних сферах.

Ключевые слова: *двустороннее сотрудничество, евроинтеграция, энергетическая безопасность, визовый вопрос, национальное меньшинство.*

The author analyzes directions and current state of development of cooperation between Ukraine and Slovak Republic in the context of European integration strategy, considers the main problems of bilateral cooperation and outlines perspectives of further interstate interaction in different spheres.

Keywords: *bilateral cooperation, European integration, energy security, visa issue, national minority.*

Актуальність дослідження проблеми детермінована зміною геополітичної ситуації в Європі на початку ХХІ ст. і сучасним станом міжнародних відносин України, особливе місце в яких посідає розвиток взаємин з безпосередніми сусідами. Розширення трансатлантичних і загальноєвропейських структур на Схід, вступ Словацької Республіки у 2004 р. до НАТО і ЄС потребує серйозного переосмислення стану і перспектив відносин між Україною і Словаччиною. Саме тому дедалі більшої потреби набуває узагальнення досвіду українсько – словацького міждержавного співробітництва в контексті формування цивілізованої європейської моделі добросусідських відносин. Це слугуватиме збереженню і розвитку найбільш ефективних його напрямів, видів і форм та адаптації українсько – словацьких контактів до нової системи взаємодії України з Вишеградською групою та Європейським Союзом.

Дослідженню відносин України із Словаччиною присвятили свої роботи українські вчені: В. Андрійко, Н. Бокало, О. Сурніна-Далекорей, М. Васильченко, С. Віднянський, М. Кріль, В. Литвин, А. Матвійчук, С. Мітряєва та інші. Серед словацьких дослідників варто виокремити роботи А. Дулеби.

Метою статті є аналіз напрямів та змісту співробітництва України із Словацькою Республікою, а також узагальнення досвіду двосторонніх міждержавних відносин у різних сферах задля з'ясування існуючих проблем розвитку українсько – словацької співпраці й вироблення рекомендацій щодо їх розв'язання.

Реалізації поставленої мети має слугувати розв'язання наступних завдань: 1) аналіз динаміки та основних тенденцій *політичного* співробітництва України із Словацькою Республікою; 2) висвітлення сутності та специфіки двосторонньої взаємодії в *економічній та енергетичній сферах*; 3) визначення форм і механізмів двосторонньої українсько – словацької *трансгосподарної та гуманітарної співпраці*; 4) з'ясування здобутків і невикористаних резервів співробітництва України із Словацькою Республікою та визначення перспектив подальшої взаємодії.

1 січня 1993 р. Україна визнала державну незалежність Словацької Республіки, а вже 29 – 30 червня 1993 р. президент Словацької Республіки М. Ковач здійснив офіційний візит до України, під час якого було підписано «Договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво між Україною та Словацькою Республікою». Важливим показником добросусідських намірів став факт констатації відсутності територіальних претензій з боку наших держав. За станом на 29 грудня 2011 р. договірно – правова база між Україною та СР складала 83 угоди [1].

У 1990 – ті рр. українсько – словацькі політичні відносини характеризувалися відсутністю належної динамічності та цілеспрямованості, чіткої стратегії відносин та координації у реалізації зовнішньополітичних пріоритетів. Доказом цього стала відсутність упродовж 1996-1999 рр. посла Словацької Республіки у Києві, суперництво обох країн на виборах Голови 52 – ої сесії ГА ООН у 1997 р. та непостійного члена РБ ООН у 1999 р., запровадження двостороннього візового режиму, суперечки з приводу плану будівництва газопроводу «Ямал – 2» тощо [1]. Певним досягненням у процесі побудови двосторонніх відносин між Україною і СР стала позиція України, яка підтримала ініціативу про прийняття новостворених Словацької Республіки і Чеської Республіки до ООН у 1993 р. Словаччина, у свою чергу, у 1996 р. сприяла вступу України до ЦЄІ [2, 392 – 393].

Активізацією українсько – словацьких відносин позначився початок XXI ст. Усвідомлення країнами необхідності пожвавлення міждержавної взаємодії задля реалізації передусім власних інтересів детермінувало створення умов для подальшого стабільного розвитку партнерських відносин. У грудні 2000 р. Прем'єр – міністр України В. Ющенко здійснив офіційний візит до Словаччини, у процесі якого було підписано низку угод. Згідно з домовленостями, було внесено зміни щодо організації візового режиму між двома сторонами; припинення Україною дії денонсації договору із Словацькою Республікою про реадмісію; передбачалося транспортування нафти з каспійського басейну до Європи через територію України та Словаччини [3, 42 – 45]. З робочими візитами Словацьку Республіку відвідали Міністр закордонних справ України А. Зленко (квітень 2001 р.), президент Л. Кучма (червень 2001 р.), а Україну в грудні 2002 р. – Президент Словацької Республіки Р. Шустер. У взаєминах з нашою державою тодішнє політичне керівництво Словаччини дотримувалося «Стратегії розвитку відносин з Україною» – концептуального документу, прийнятого у жовтні 2001 р., в якому декларувалося, що національним інтересам Словаччини відповідає максимальне наближення України до НАТО та ЄС [1].

Після вступу Словацької Республіки до ЄС у 2004 р. характер українсько-словацького політичного співробітництва дещо змінився. СР активізувала процес надання допомоги Україні у реалізації її євроінтеграційного курсу з позиції членства в Євросоюзі, свідченням чого

стало підписання двосторонніх документів: «План допомоги Словацької Республіки Україні у виконанні Плану дій ЄС – Україна» (26 жовтня 2005 р.), «Українсько – словацьке співробітництво в 2006 р. з виконання Плану дій Україна – ЄС» (продовжено на 2007 р.), «Заходи українсько – словацького співробітництва у 2008 р. з метою наближення України до ЄС» (продовжено на 2009 р.), офіційний документ Словацької Республіки «Внесок Словаччини у «Східне партнерство», в якому було запропоновано конкретні напрями співробітництва між Україною та СР.

Упродовж 2004 – 2008 рр. відбувалися регулярні зустрічі президентів, прем'єр – міністрів, очільників зовнішньополітичних відомств України та СР, які сприяли налагодженню тісних відносин у всіх сферах двостороннього співробітництва. У 2009 р. виникла газова криза, яка, за оцінкою українського аналітика Я. Логінова, позначилася негативно на словацько – українських відносинах, які відтоді стали помітно стриманішими. Серед причин – перебування при владі коаліції соціалістів (Смер), націоналістів (СНС Яна Слоти) та мечіарівців (ГЗДС), які вважали пріоритетним стратегічне партнерство з Москвою (2006 – 2010 рр.) [4].

12 червня 2010 р. у СР відбулися парламентські вибори, за результатами яких до влади прийшла нова правоцентристська коаліція. Розвиток відносин з Україною був визначений одним із пріоритетів нової влади. Вже у програмі уряду СР, ухваленої 10 серпня 2010 р. Національною Радою, було вказано на необхідність активної підтримки інтеграційних та модернізаційних намірів України, на співпрацю Вишеградської групи та України у форматі «В4 + Україна» [5]. У відповідності з Програмою діяльності Уряду Словаччина заявила про підтримку розвитку співпраці у рамках «Східного партнерства», підтвердженням чого стали робочі візити до України Міністра закордонних справ СР М. Дзурінди (27 серпня 2010 р.) та Президента СР І. Гашпаровича (5 – 8 жовтня 2010 р.).

2011 р. був позначений продовженням розбудови активного політичного діалогу. В офіційних документах СР, зокрема, «Словацьких напругах зовнішньої політики 2011 р.» було зазначено, що в рамках реалізації проектів «Східного партнерства» СР й надалі підтримуватиме переговори ЄС з Україною з метою підписання Угоди про асоціацію та зони вільної торгівлі, у тому числі – подальшу лібералізацію візового режиму. У «Звіті про виконання завдань зовнішньої політики СР у 2011 р.» зазначалося, що візити Міністра закордонних справ СР в Україну та українського президента до СР можна вважати результативними, оскільки вони сприяли розвитку двостороннього співробітництва [6]. Зокрема, під час офіційного візиту до СР 17 червня 2011 р. Президента України В. Януковича було проведено переговори з Президентом СР І. Гашпаровичем, Прем'єр-міністром СР І. Радічовою і підписано 5 угод [7].

Співробітництво України із СР відбувається також у рамках взаємодії України і країн Вишеградської групи. Так, 8 – 9 липня 2002 р. в м. Кошице словацькою стороною було організовано зустріч міністрів

закордонних справ країн В4 і України. Головну увагу в процесі обговорення було приділено питанням візового режиму та транскордонної взаємодії [8]. Варто зазначити, що СР розглядає співробітництво СР, УР, ЧР, РП у рамках Вишеградської групи як найбільш оптимальний варіант існування даної структури, оскільки саме у такому складі Вишеградська четвірка посідає визначене місце в системі міжнародних відносин, а тому розширення групи за рахунок інших держав не передбачається. Проте СР виступає за тісну співпрацю Вишеградської групи з Україною, Словенією, Австрією у форматі «4+», підтвердженням чого є ініційована словацькою стороною участь екс – Прем'єр – міністра України В. Януковича у зустрічі глав урядів країн В – 4 25 червня 2003 р. у м. Тале [9, 177]. У програмі головування СР у В4 на 2006 – 2007 рр. зазначалося, що на даний період Словаччина намагатиметься координувати діяльність країн В4 щодо підтримки приєднання України до ЄС і НАТО, а також підтримуватиме дослідження українських студентів і аспірантів в освітніх закладах країн В4, спираючись на Міжнародний Фонд Вишеградської групи [8]. У 2010 р. двічі (2 березня у м. Будапешт і 24 травня у м. Сопот) відбулися двосторонні зустрічі міністрів закордонних справ України та СР – П. Порошенка та М. Лайчака в рамках зустрічі голів зовнішньополітичних відомств В4, Іспанії, Бельгії, країн «Східного партнерства», Балтії [1]. У річному звіті програми головування СР у Вишеградській групі (1 липня 2010 р. – 30 червня 2011 р.) особливу увагу було звернено на країни «Східного партнерства», зокрема, України. Підтвердженням цього стало запрошення Прем'єр – міністра України М. Азарова на Самміт голів урядів держав В4, присвяченого 20 – й річчю створення Вишеградської групи 15 лютого 2011 р. (також були присутні голови урядів Австрії та Німеччини) [8].

Зауважимо, що із чотирьох держав Вишеградської групи – Словаччина найактивніше підтримує Україну в її євроінтеграційних прагненнях. Про це свідчить, серед іншого, підтримка СР питання щодо приєднання України до ПДЧ на Бухарестському саміті НАТО у квітні 2008 р.; виконання Посольством СР в Україні ролі контактного посольства НАТО (з січня 2007 р.) тощо.

Отже, політичне співробітництво України із СР на сучасному етапі характеризується активізацією двосторонніх політичних відносин та підтримкою Словаччиною євроінтеграційних устремлень України. Чітко ці тенденції простежуються з 2004 р., після вступу Словаччини до ЄС. СР сприяла розвитку співпраці країн В4 та України, особливо під час періодів її головування у Вишеградській групі у 2002 – 2003, 2006 – 2007, 2010 – 2011 рр.

Економічні відносини між Україною та СР займають чільне місце у системі двосторонньої співпраці та характеризуються динамічністю протягом своєї історії (виняток 2009 р., період газової кризи). Враховуючи економічні потенціали обох держав нині існують значні резерви для подальшої активізації торговельно-економічної співпраці між обома

країнами. За даними Держкомстату України з 2004 р. до 2011 р. (виняток 2009 р.) спостерігалось взаємне зростання обсягу зовнішньої торгівлі товарами (див. таблиця 1) [10].

Таблиця 1

Обсяг зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Словачькою Республікою (млн. дол. США)

Роки	Експорт	Імпорт	Сальдо
2004	398,1	243,1	155,0
2005	507,7	304,0	203,7
2006	549,6	382,8	166,8
2007	645,2	523,5	121,7
2008	910,2	742,5	167,7
2009	433,7	306,0	127,7
2010	568,2	442,6	125,6
2011	843,0	603,9	239,1

У 2009 р. внаслідок дії світової фінансово – економічної кризи порушилася тенденція стабільного збільшення двостороннього зовнішньоторговельного обігу між Україною та СР. Процес виходу України і СР із кризи у 2010 р. від початку супроводжувався зростанням показників двосторонньої зовнішньоекономічної діяльності, яке обумовлювалось відновленням промислового виробництва та, відповідно, експортного потенціалу підприємств обох країн. У 2011 р. зростання показників двосторонньої торгівлі між Україною та СР продовжувалося. Двосторонній торгівельний обіг товарами між Україною та СР у 2011 р. становив 1446,9 млн. дол. США, що відповідає зростанню на 43,1 % у порівнянні з 2010 р. [1].

Основні статті українського товарного експорту до СР: чорні метали, руди, кам'яне вугілля, алюміній необроблений, лісоматеріали необроблені або малооброблені. Основні статті товарного імпорту з СР – транспортні засоби, електричне обладнання, товари хімічної промисловості, будівельні матеріали [2, 398].

СР активно інвестує кошти в українську економіку, про що свідчить динаміка надходження інвестицій. Найбільший обсяг інвестицій із СР було спрямовано до промисловості: у видобувну промисловість – 23,1%, у переробну промисловість – 16,6% від загальної суми словацьких інвестицій до України [10]. Прямих українських інвестицій в економіку СР за даними Держкомстату України не було зареєстровано.

Невирішеним проблемним питанням в економічній сфері є повернення коштів словацькій стороні за будівництво Криворізького гірничо-збагачувального комбінату окислених руд (КГЗКОР). Ще за радянських часів уряд Чехословаччини звернувся до СРСР за компенсацією своїх інвестицій (360 млн. дол.), які він вклав у КГЗКОР,

проте отримав відмову. У грудні 1992 р. Словацький сталеливарний комбінат «VSZ Кошице» придбав дебіторську заборгованість чехословацького уряду. Україна відмовилася виплачувати 360 млн. дол. навіть за умови участі «VSZ Кошице» в закінченні будівництва КГЗКОР. З 1994 р. до 2000 р. «VSZ Кошице» інвестував у КГЗКОР 820 млн. словацьких крон [3, 41 – 42]. Уряд СР у процесі переговорів з українською стороною намагався змінити формулювання «платіжні зобов'язання» на формулювання «державний борг» України по відношенню до СР. Наразі питання компенсації коштів словацькій стороні залишається відкритим.

Отже, українсько – словацьке економічне співробітництво характеризується збільшенням рівня двостороннього товарообігу, словацьких інвестицій (виняток – період газової кризи 2009 р.). Головним проблемним питанням є повернення українською стороною коштів СР за будівництво КГЗКОР.

Важливе місце у двосторонніх українсько-словацьких відносинах займає питання енергетичної співпраці. Інтереси СР та України співпадають з інтересами довгострокової енергетичної безпеки Європи, тому, враховуючи той факт, що країни займають унікальне положення на Східноєвропейському газовому мультиконекторі, важливою позицією для співробітництва між ними мало б стати напрацювання пропозицій для створення ефективного механізму системи раннього попередження та запобігання газовим кризам (які мали місце у 2006 р., 2009 р.). Надзвичайно важливим залишається також питання транспортування нафти через територію України до Угорщини, Словаччини та Чехії через нафтопровід «Дружба», який забезпечує майже 100% потреби у сирій нафті СР та УР, до 2/3 ЧР [11; 107, 125].

Ми поділяємо підходи та рекомендації словацьких та українських аналітиків щодо оптимізації співпраці в енергетичній сфері. Так, нагальною постала необхідність запровадження гарячої лінії зв'язку між відповідальними особами на урядовому та корпоративному рівнях для обміну об'єктивної інформації тому, що взаємодія транзитерів (Україна і СР) у кризовій ситуації не менш важлива, ніж контакти між постачальником та споживачем – Москвою та Брюсселем. Доцільним стане створення окремого каналу для підземного зберігання та безперебійного постачання газу до Словаччини у випадку рецидиву припинення поставок газу з РФ. На часі – створення спільних експертних груп на неурядовому рівні задля сприяння запровадженню в Україні положень європейського енергетичного законодавства у відповідності з ДЕС (Договір про Енергетичне Співтовариство). Сьогодні актуалізується необхідність проведення переговорів за участі компаній «Транспетрол» та «Укртранснафта» щодо використання нафтопровідного маршруту Одеса – Броди – Південна Дружба для транспортування нафти до Словаччини, Угорщини і Чехії [11, 142 – 147].

Загалом, вищеназвані заходи мають слугувати створенню нової архітектури європейської енергетичної безпеки, що спираються на три

базові засади (безпека для виробника, безпека для транзитера, безпека для споживача), що відповідає спільним інтересам Словаччини та України.

Одним із напрямів двостороннього міждержавного співробітництва між Україною та СР є транскордонна співпраця. Угоду про транскордонне співробітництво між двома країнами було підписано 5 грудня 2000 р. Транскордонне співробітництво між Україною та СР здійснюється в рамках «Карпатського Єврорегіону». З початком реалізації Європейської політики сусідства прикордонні регіони співпрацювали в рамках програми сусідства «Україна – Угорщина – Словаччина», а з вересня 2008 р. – як складова програми «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна», яка здійснюється в рамках Інструменту європейського сусідства й партнерства і розрахована на 7 років.

Важливою складовою двосторонніх українсько – словацьких відносин є візове питання. 29 червня 2000 р. Словаччиною був запроваджений візовий режим для українців, що було детерміновано необхідністю створення стокілометрової прикордонної зони з Україною відповідно до шенгенських стандартів. Проте, вже у лютому 2001 р. обидві сторони внесли зміни у візовий режим, результатом чого стала певна його лібералізація щодо окремих верств і соціальних груп українських громадян. Після входження СР до ЄС та Шенгенської зони візове питання загострилося. Зазначимо, що характер візового режиму є показником рівня довіри країн ЄС до України, який на період 2004 – 2007 рр. не був занадто високим.

Для полегшення візового режиму з ЄС 18 червня 2007 р. було укладено «Угоду між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз» (набрала чинності з 01.01.2008) [12]. Оскільки СР є членом ЄС, то візова політика щодо України на сучасному етапі базується на документах, що визначають візовий режим між Євросоюзом та Україною: Шенгенські *acquis*, Угоди про спрощення оформлення віз між Україною та ЄС, Візовим кодексом ЄС, Угодою між Словацькою Республікою та Україною про місцевий прикордонний рух [13]. Кроком у лібералізації візового режиму стало підписання 6 жовтня 2010 р. «Угоди між Урядом України та Урядом Словацької Республіки про скасування консульських зборів» на видачу національних довгострокових віз (чинна з 23.03.2011). Також 14 грудня 2011 р. були внесені подальші доповнення до «Угоди про спрощення оформлення віз між Україною та ЄС». З грудня 2012 р. Словацька Республіка спростила видачу віз окремим категоріям українців, що є результатом постійного моніторингу консульств, зустрічей та обговорень проблеми на експертному та дипломатичному рівнях.

Важливим інструментом лібералізації візової політики Євросоюзу став місцевий прикордонний рух (МПР). Україна підписала договір про МПР з СР 30 травня 2008 р. Слід зазначити, що форма МПР України із Словаччиною є набагато складнішою у порівнянні з формами МПР України із Угорщиною та Польщею. Враховуючи нагальну потребу спрощення умов МПР, 17 червня 2011 р. було підписано «Угоду між

Україною та Словацькою Республікою про внесення змін до Угоди між Україною та Словацькою Республікою про місцевий прикордонний рух від 17 червня 2011 р.». Відповідно до умов угоди передбачається: збільшення терміну безперервного перебування громадян обох країн у прикордонних зонах держав з 30 до 90 днів (протягом 180 днів), зменшення терміну розгляду заяв громадян про оформлення зазначених дозволів до 30 днів, запроваджується безкоштовний порядок оформлення дозволів на МПР [14]. Зазначимо, що вказана вище Угода є першим двостороннім міжнародним документом, укладеним між Україною та державами ЄС, відповідно до якої вносяться зміни до існуючих двосторонніх угод про МПР.

Проблемним також є питання становища української національної меншини у СР. Згідно з даними перепису населення СР, у 2001 р. було зареєстровано понад 35 тис. русинів – українців. Словаччина підтримує поділ меншини на дві групи – українську та русинську. Прикладом цього є те, що у 2002 р. українська національна меншина у СР на задоволення своїх культурно – освітніх потреб отримала 62 тис. доларів США з державного бюджету СР. Водночас громадській організації «Русинській оброді» було виділено 80 тис. доларів США. Така диспропорція зберігалася і в наступні роки [15, 257]. Проте за даними офіційного перепису населення СР у 2011 р. представників української національної меншини в СР нараховується лише 7,5 тис. осіб або 0,1% населення [1].

Наразі задоволенню культурних і освітніх потреб представників української національної меншини у Словаччині та словацької національної меншини в Україні має також сприяти створення та розгортання діяльності Центру української культури у м. Пряшів та Центру словацької культури у м. Ужгород. Проте до сьогодні ще не визначено джерела та механізму фінансування зазначених вище проєктів.

У галузі освіти співробітництво розвивається на основі «Програми співробітництва між Міністерством освіти і науки України та Міністерством освіти СР у галузі освіти на 2005 – 2008 рр.». У березні 2006 р. відбулися Дні культури України в СР, у травні 2008 р. було проведено Дні культури СР в Україні, у ході яких було підписано черговий План співробітництва між міністерствами культури обох країн на 2008 – 2012 рр. [1].

Незважаючи на існуючу позитивну динаміку розвитку двосторонніх відносин між Україною та Словаччиною, на жаль, ще залишаються проблемні не вирішені питання. Так, прогрес візової лібералізації є фрагментарним та уповільненим. Тривожним сигналом є відсутність економічної та інвестиційної активності України в Словаччині. Нерозв'язаним залишається питання щодо фінансових розрахунків по КГЗКОР. Ускладнює двосторонні взаємовідносини залежність України і СР від поставок російських енергоносіїв і відсутність гарантій безперебійних поставок газу в ЄС.

Не зважаючи на існуючі проблеми, українсько – словацьке співробітництво має широкі перспективи. Так, цілком ймовірно є можливість створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, яка посилить економічну співпрацю між Україною та СР. На нашу думку, встановлення безвізового режиму з ЄС сприяло б вирішенню візового питання із СР. Варто зважати й на те, що в енергетичній галузі пріоритетними постають завдання створення технічних умов для збільшення поставок української електроенергії в СР та реалізація проекту Євро – Азійського нафтотранспортного коридору.

З метою оптимізації двостороннього співробітництва між Україною та СР, за нашим баченням, доцільно було б активізувати політичний діалог двостороннього характеру для подальшої лібералізації візового режиму між Україною і Словаччиною. Поглибленню економічних відносин слугувала б ідентифікація загальних торгових інтересів СР та України в рамках угод про зону вільної торгівлі між ЄС та Україною. Це, в свою чергу, дозволить уникати квот та обмежень на експорт до ЄС сталеливарної продукції, хімічних добрив, текстилю та сільськогосподарських товарів. Необхідними є також збільшення пропускнуєї спроможності пунктів перетину кордону для вантажного транспорту, поліпшення умов для залізничних вантажних перевезень через прикордонний пункт в м. Матевце; розроблення державної програми допомоги українській діаспорі в Словаччині.

Отже, упродовж 1993 – 2011 рр. між Україною та СР сформувалася багаторівнева система взаємин, яка базується на принципах добросусідства, партнерства і характеризується наявністю потужної договірно-правової бази. У 90 – х рр. ХХ ст. українсько – словацькі відносини позначилися відсутністю активної взаємодії на політичному рівні та наявністю низки спірних, невирішених питань. З 2001 р. спостерігається прогрес у реалізації процесу двостороннього співробітництва, а вже з 2004 р. відбулися якісні зміни у політичному діалозі України із СР, що було зумовлене вступом Словаччини до ЄС. На сучасному етапі Словаччина активно підтримує євроінтеграційні прагнення України, сприяє залученню її до співробітництва із Вишеградською групою (особливо ініціативна політика СР під час її головування у В4). Для України партнерство із СР є логічним напрямом розбудови євроінтеграційної політики.

Інтерес у багатоплановій співпраці між Україною і СР є обоюстороннім і включає всі сфери: політичну, економічну, енергетичну, транскордонну, гуманітарну. За часів незалежності України спостерігається динамізація торгівельно – економічних відносин зі Словаччиною. На сучасному етапі обидві сторони зацікавлені у продовженні конструктивного та системного діалогу по всіх питаннях енергетичної безпеки, реалізації проекту Євро – Азійського нафтотранспортного коридору. Результативною та перспективною є транскордонна взаємодія на рівні міждержавних двосторонніх відносин, євро регіонів, участі у програмах сусідства ЄІСП.

Плідною є співпраця в гуманітарній сфері, але державної уваги потребує питання задоволення національно – культурних потреб українців у Словаччині.

Конструктивний підхід до розв'язання існуючих проблем та бачення подальших перспектив двостороннього українсько – словацького співробітництва сприятиме ствердженню добросусідських відносин, сприятиме забезпеченню стабільності і безпеки у регіоні, просуванню України у реалізації її євроінтеграційних намірів.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Посольство України в Словацькій Республіці. – Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovakia.mfa.gov.ua/ua>. 2. Калінічева Г. І. Стратегіями взаємин України з країнами Вишеградської групи // Україна в Європі: контекст міжнародних відносин / За редакцією доктора історичних наук, професора А.І. Кудряченка. – К.: Фенікс, 2011. – 632 с. 3. Дулеба А. Словацько – українські відносини після 1991 року // Досвід країн Вишеградської четвірки на шляху до ЄС: можливості для України: Аналіт. оцінки / Нац. ін – т стратег. дослідж. (Закарпат. філ.), Фонд ім. Ф. Еберта / Ред.: В. І. Андрійко. Ужгород: Вид – во В. Падяка, 2003. – 134 с. 4. Логінов Я. Україна – Словаччина: довгий шлях від байдужості до партнерства // Дзеркало тижня. Україна. – 2011. – №10. – 18 березня. 5. Zameranie zahranie e nej politiky sr na rok 2010. [Electronic resource]. – Regime of access: [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_98CA86E2F7C1ADA6C12576E9003585F0_SK/\\$File/Zameranie_ZP_2010.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_98CA86E2F7C1ADA6C12576E9003585F0_SK/$File/Zameranie_ZP_2010.pdf). 6. Slovak Foreign Policy Guidelines 2011 // Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic. [Electronic resource]. – Regime of access: [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F513F718A005E3CCC12578640051B049_EN/\\$File/Slovak_Foreign_Policy_Guidelines_2011.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_F513F718A005E3CCC12578640051B049_EN/$File/Slovak_Foreign_Policy_Guidelines_2011.pdf). Report on the Fulfilment of Foreign Policy Tasks of the Slovak Republic in 2011 // Ministry of Foreign and European Affairs of the Slovak Republic [Electronic resource]. – Regime of access : [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_46F04DF3637EEED8C12579F9002BD1FD_EN/\\$File/AnglSpravaZP2011.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_46F04DF3637EEED8C12579F9002BD1FD_EN/$File/AnglSpravaZP2011.pdf) 7. Ukrainian President Viktor Yanukovich Visits Slovakia // President of the Slovak Republic. Ivan Gašparovič. [Electronic resource]. – Regime of access: http://www.prezident.sk/?year=2011&news_id=13575. 8. Visegrad Group. Official website [Electronic resource]. – Regime of access: <http://www.visegradgroup.eu/> 9. Черник П. Україна в геополітичних концепціях Чехії та Словаччини ХХ ст. // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2009. – № 21. – С.172 – 179. 10. Державна служба статистики України. – Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. 11. Гончар М., Дулеба А., Малиновський О. Україна і Словаччина в посткризовій архітектурі енергетичної безпеки Європи. Погляд на проблематику транспортування вуглеводнів та можливостей двостороннього співробітництва. Братислава. – 2011. – 152 с. 12. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз // Верховна Рада України. – Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_850. 13. Мітрєва С. Україна – Словаччина: візовий контекст взаємодіє. – Режим доступу: <http://www.saske.sk/cas/public/media/5930/UAS%20vizovyj%20kontekst%20vzaemovidnosyn.pdf>. 14. Угода між Україною та Словацькою Республікою про внесення змін до Угоди між Україною та Словацькою Республікою про місцевий прикордонний Рух // Верховна Рада України. – Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/703_090. 15. Бучук І. Г. Русинство: минуле і сучасність: монографія. Чернівці: Прут, 2009. – 384 с.